

Тазкия дарслари (122-дарс). Ёлғоннинг зарарлари



13:00 / 06.02.2021 4782

1. Ёлғон ўз эгасини парчалайди.
2. Ёлғон ўз эгасини дўзахга олиб боради.
3. Ёлғон узоқни яқин, яқинни узоқ қиладиган саробдир.
4. Ёлғон мурувват, жамол ва чиройни кетказади.
5. Ёлғон ақл ўғрисидир.
6. Ёлғончи хору зор бўлади.
7. Ёлғон дину дунёни бузади.

8. Ёлғон пасткашлик аломатидир.

Ислонда ёлғон ҳаром ва катта гуноҳ ҳисобланса ҳам, ундан каттароқ зарарни қайтариш учун уч ҳолатда истисно тариқасида ёлғон ишлатишга рухсат берилган.

1. Одамлар орасини ислоҳ қилиш.

Мусулмонларнинг бир-бирлари билан урушиб юришлари жуда ҳам ёмон иш. Бу ёмон иш оқибатида инсонларнинг ва жамиятларнинг ораси бузилади.

Кишиларнинг бир-бирлари билан хусуматлашишлари, урушишлари барча бало-офатларнинг бошидир.

Шунинг учун бу ҳолат пайдо бўлиши билан қандай қилиб бўлса ҳам уни бартараф қилишга ўтиш зарур. Бу йўлда ҳатто ёлғон гапирилишига ҳам рухсат берилади.

Одамларнинг орасини ислоҳ қилиш учун ёлғон гапирган одам фақатгина яхшилик учун ёлғон гапиради.

2. Урушда ғалаба қилиш учун.

Душман билан бўлаётган қуроли қарама-қаршилик ҳаёт-мамот жанги бўлади. Бу жангда душман қўлидан келган барча ишларни, жумладан, ёлғонни ҳам ишга солади. Агар аскар енгилса, барча уммат ва миллат душман асорати остида қолади.

Шунинг учун ҳам кўпчилик манфаати йўлида душманни доғда қолдириш учун ёлғон гапиришга рухсат берилган.

3. Оиланинг аҳиллигини сақлаб қолиш учун.

Ҳар бир жамиятда оиланинг аҳиллиги алоҳида аҳамият касб этади. Аҳил оилада ўсган болалар салоҳиятли фуқаро бўлиб ўсадилар. Ота-онанинг жанжаллари садоси остида ўсган болалар эса салоҳиятли фуқаро бўлишлари қийин.

Шунинг учун ҳам эр-хотин орасидаги ўзаро аҳиллик жуда ҳам муҳимдир. Ана ўша аҳилликни сақлаб қолиш мақсадида эр-хотинга бир-бирларига яхшилик маъносида ёлғон гап айтишларига рухсат берилган.

Ушбу истисно тариқасида рухсат берилган уч ҳолатдан бошқа ҳолларда ёлғон гапириш мутлақо мумкин эмас.

لَوَأَلَاتِ أَرْحَامُهُمْ لَانَّم تَنَآكَ وَ، اَهْنَعُ هَلْ لَآ يَصْرَرَةَ بَقُعِ تَنْبِ مَوْثُلُكَ مُأَنَع
هَلْ لَآ لَوْ سَرُّتْ عَمَّسَ اَهْنَأْ، مَلَّسَ وَ هَيْلَعُ هَلْ لَآ يَلَّصَّ يَبَّ نَلَّ نَعْيَابِ يَتَأَلَّ لَ
نَّيَبَّ حُلَّصِّي يَدَّلُ اَبَادُكُلَّ سَيَّ لَ « لَوْ قَوِيَّ وَ هَوَ مَلَّسَ وَ هَيْلَعُ هَلْ لَآ يَلَّصَّ
عِيَّ شَيْشَ يَفُصَّ حُرِّيَّ عَمَّسَأْ مَلَّ وَ؛ تَلَّاقُ. «أَرْيَخَ يَمَّنِّي وَ أَرْيَخَ لَوْ قَوِيَّ وَ سَأَنَلَّ
؛ سَأَنَلَّ نَيَّبَ حُلَّصِّي اَو اَبْرَحَلَّ؛ ثَالَثَ يَفُ اَلْ اِبْدَكَ سَأَنَلَّ لَوْ قَوِيَّ اَمَم
؛ دُوَادِ يَبَّ اُظْفَلَّ وَ. هَجَّ وَرَةَ اَرْمَلَّ اُثِي دَحَّ وَ هَتَّ اَرْمَلَّ لُجَّرَلَّ اُثِي دَحَّ وَ
نَمَّ عِيَّ شَيْشَ يَفُصَّ حُرِّيَّ مَلَّسَ وَ هَيْلَعُ هَلْ لَآ يَلَّصَّ هَلْ لَآ لَوْ سَرُّتْ عَمَّسَ اَم
نَّيَبَّ حُلَّصِّي لُجَّرَلَّ، «اَبْدَاكَ هَدَّعَأْ اَلَّ»؛ لَوْ قَوِيَّ نَأْكَ؛ ثَالَثَ يَفُ اَلْ اِبْدَكَ لَ
يَفُ لَوْ قَوِيَّ لُجَّرَلَّ اَو اَلَّ اَلَّ اَبْ دِيْرِيَّ اَلَّ وَ لَوْ قَوِيَّ لُجَّرَلَّ اَو اَبْرَحَلَّ
اَهَجَّ وَرُتَّ دَحَّتْ هَ اَرْمَلَّ اَو هَتَّ اَرْمَلَّ اُثِي دَحَّ يَفُ لُجَّرَلَّ اَو اَبْرَحَلَّ.

Умму Кулсум бинти Уқба розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади. Бу аёл Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга байъат қилган биринчи муҳожиралардан бўлган эди:

«У киши Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Одамлар орасини ислоҳ қилган каззоб эмас, хайрни айтади ва хайрни етказди», деганларини эшитган экан.

У киши айтади:

«Мен у зотнинг одамлар «ёлғон» дейдиган нарсадан бирор нарсага рухсат берганларини эшитмаганман. Илло, уч нарсада: урушда, одамлар орасини ислоҳ қилишда ва эрнинг ўз хотинига ва хотиннинг ўз эрига гапиришида рухсат берганлар».

Тўртовлари ривоят қилишган.

Абу Довуднинг лафзида:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ёлғондан бирор нарсага рухсат берганларини эшитмаганман. Илло уч тоифани «Ёлғончи ҳисобламайман» дер эдилар: одамлар орасини ислоҳ қилган одамни. У бир гапни айтса, унда ислоҳдан бошқани ирода қилмайди; урушда (ҳийла билан) сўзлаган кишини; (меҳр-муҳаббатни кучайтириш учун) ўз хотинига сўз айтган эрни ҳамда ўз эрига сўз айтган хотинни», дейилган.

Гапни буриб гапириш, яъни киши оғир ҳолга тушиб қолганида сиртидан бошқа, ичидан бошқа маъно берадиган гапни айтиб, очиқ-ойдин ёлғон гапирмай, қутулиб кетишга рухсат бор.

مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ لَيْلِ صَيَّبِ لَلِ نَعُ، هُنَّ هَلَلِ يَضَرُّ نِي صُحْبُ نَبَانِ أَرْمَعُ نَعُ
يَقْهَبِ لَأَوْي دَعُ نَبَا هَأُورِ بِذِكْرِ لَلِ نَعُ هَعُ وَذُنَمَلِ ضَيْرَاعِ مَلِ يَفْنُ إِنِ لَأَقُ

Имрон ибн Ҳусойн розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Албатта, гапни буриб гапиришда ёлғондан қочиш имкони бордир», дедилар».

Ибн Адий ва Байҳақий ривоят қилишган.

Ислом оламида Қуръони Каримни махлуқ дейиш фитнаси чиққанида, халифа ҳаммани бу гапни айтишга мажбур қилишга ўтган.

Навбат имом Шофеъийга келганда у киши: «Албатта, мана булар махлуқдирлар», деб тўрт бармоқларини кўрсатганлар.

Тафтишчилар ўзларича, тўрт илоҳий китобни: Забур, Таврот, Инжил ва Қуръонни махлуқ деб айтди, деб тушунганлар. Имом Шофеъий бўлсалар тўрт бармоқни ирода қилганлар.

Ўзининг золимлиги билан донг таратган Ҳажжож саҳобаларнинг бирларидан: «Мен ҳақимда нима дейсан?» деб сўраган. Шунда у киши: «Сен қоситсан», деган.

Араб тилида «қосит» сўзининг икки қарама-қарши маъноси бор. Бу сўз ҳам одил, ҳам жабр қилувчи маъноларини билдиради.

Мазкур саҳобий розияллоҳу анҳу Ҳажжожга: «Сен қоситсан», деганида ўша ерда турганлар унга: «Сени мадҳ этди», дейишган. Аммо Ҳажжожнинг ўзи: «Йўқ, у мени жабр қилувчи демоқда», деган.

«Руҳий тарбия» китобидан